

Рішення

разової спеціалізованої вченої ради PhD 12040

про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії – Мартинів Марія Андріївна, 1990 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2013 році Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка за спеціальністю «Історія», аспірантка кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, виконала акредитовану освітньо-наукову програму Історія та археологія.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена рішенням Вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, від 24 лютого 2026 року, наказ № 53 від, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Москалюк Микола Миколайович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Рецензентів

Кліш Андрій Богданович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Кіцак Володимир Миронович – кандидат історичних наук, доцент, декан історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Офіційних опонентів

Кравчук Леонід Васильович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін

Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського;

Недошитко Ірина Романівна – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету на засіданні «31» березня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі 03 Гуманітарні науки Марії МАРТИНІВ на підставі публічного захисту дисертації «Післядипломна освіта на Тернопільщині (друга половина 40-х рр. кінець 1980-х рр.)» за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Дисертацію виконано в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль.

Науковий керівник – Зуляк Іван Степанович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить нові науково обґрунтовані результати, отримані здобувачкою в процесі проведення досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 03 Гуманітарні науки. Дисертація виконана державною мовою, відповідно до вимог МОН, освітньо-наукової програми закладу, специфіки галузі знань та спеціальності. Дотримано усіх вимог пункту 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових

видань України категорії «Б»; 6 публікацій у збірниках матеріалів і тез конференцій.

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Мартинів М. А. Особливості становлення і функціонування Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів (перша половина 40-х рр. ХХ ст.). Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. 2022. Том 33(72). № 3. С. 69–76. URL: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.2\(47\).2022.266659](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(47).2022.266659)

2. Мартинів М. А. Особливості фінансового та матеріального становища Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів 1945 – 1950 рр. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. 2022. Том 2(47). С. 51–59. URL: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.2\(47\).2022.266659](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(47).2022.266659)

3. Мартинів М. А. Ідеологічна складова навчально-виховної діяльності Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів 1945–1950 рр. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки. 2023. Том 34(73) № 2. С. 63–70. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5984/2023/2.10>

4. Мартинів М. А. Фінансове становище Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів (1957–1965 рр.). Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки. 2023. Том 34(73). № 4. 2023 С. 29–36. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5984/2023/4.6>

5. Мартинів М. А. Фінансова складова діяльності Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів (1966–1971 рр.). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2024. Вип. 71. Том 3. С. 4–11. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/71_2024/part_3/3.pdf

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти

та висловили зауваження:

Москалюк Микола Миколайович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Без зауважень.

Кравчук Леонід Васильович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського, із зауваженнями:

1. Доцільно було б розширити часові рамки дисертації, оскільки Тернопільський інститут удосконалення кваліфікації вчителів (ТІУКВ) функціонує до сьогодні. Авторка охоплює період від заснування закладу – до кінця 1980-х рр. Використання більш повного масиву джерел до 1991 р. дозволило б точніше відтворити завершальні етапи діяльності Інституту в радянський період.

2. Перший розділ дисертації, присвячений історіографічному та джерелознавчому аналізу, міг би містити більш критичне осмислення досліджень інших науковців. Доцільно було б врахувати дослідження інших закладів післядипломної освіти Західної України та провести порівняльний аналіз.

3. Було б корисно розкрити, як проходження курсів впливало на професійний рівень педагогів і якісне ведення уроків. Варто було б проаналізувати чи притягувалися методисти до відповідальності за невиконання обов'язків (підготовка конспектів, оновлення виставок педагогічного досвіду тощо), як на практиці реалізовувалася співпраця методистів Інституту та шкільних інспекторів.

4. Авторка згадує керівників ТІУКВ, проте у роботі відсутня їх безпосередня оцінка, що могло б доповнити картину управлінської та кадрової політики закладу.

Недошитко Ірина Романівна – кандидат історичних наук, доцент,

завідувач кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету, із зауваженнями:

1. Перший розділ дисертації має переважно описово-анотаційний характер і не забезпечує достатньо критичного аналізу наукових напрацювань попередніх дослідників. Відсутнє чітке визначення ступеня наукової розробленості теми та виділення конкретних аспектів проблематики, які залишаються недостатньо висвітленими або зовсім не дослідженими.

2. Зважаючи на наявність значного масиву особових справ і кадрових матеріалів, перспективним могло б бути ширше використання біографічного підходу до висвітлення діяльності провідних методистів ТІУКВ. Це дозволило б не лише конкретизувати загальні тенденції, а й надати дослідженню більшої наративної виразності та антропоцентричного виміру, що поглибило б розуміння внутрішніх механізмів функціонування установи.

3. Особливої уваги заслуговує питання трансформації назви ТІУКВ. Упродовж досліджуваного періоду фіксувалося використання різних варіантів найменування. Зокрема, наприкінці 1960-х рр. – «Тернопільський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів». Водночас в архівних матеріалах відсутній окремий нормативний акт або наказ про офіційне перейменування установи, хоча саме ця назва використовувалася на офіційних бланках інституту.

Кліш Андрій Богданович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, із зауваженнями:

1. Доцільним видається залучення ширшого порівняльного матеріалу з інших областей УРСР, що дозволило б глибше окреслити специфіку розвитку післядипломної освіти на Тернопільщині, виявити спільні та відмінні тенденції, а також чіткіше визначити регіональні особливості інституційної моделі.

2. Перспективним напрямком подальших досліджень могло б стати вивчення впливу системи післядипломної освіти на формування професійної ідентичності педагогів, їхнього світоглядного та ціннісного профілю, а також на трансформацію освітнього середовища регіону в умовах радянізації.

3. Залучення усних джерел, спогадів, матеріалів особового походження могло б доповнити інституційний аналіз живим досвідом учасників освітнього процесу, що дозволило б поєднати макроісторичний та мікроісторичний підходи й надати дослідженню більшої багатовимірності.

Кіцак Володимир Миронович – кандидат історичних наук, доцент, декан історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, із зауваженнями:

1. Перспективним видається глибше висвітлення взаємодії післядипломної освіти з іншими суспільними інституціями регіону – органами місцевої влади, партійними структурами, громадськими організаціями, культурно-освітніми установами.

2. Варто було б посилити кількісно-статистичний аналіз, зокрема через систематизацію динаміки контингенту слухачів курсів, змін у кадровому складі, обсягів фінансування та матеріально-технічного забезпечення. Узагальнення цих показників у вигляді узгодженої аналітичної інтерпретації сприяло б більш наочному відтворенню масштабів і темпів розвитку системи.

3. Доцільним виглядає розширення аналізу змістового наповнення навчальних програм післядипломної освіти, зокрема у співвідношенні фахової та ідеологічної складових. Більш детальне порівняння навчально-методичних матеріалів різних десятиліть дозволило б глибше простежити трансформацію освітніх пріоритетів.

4. Перспективним є окреслення впливу загальносоюзних освітніх реформ на структуру та зміст післядипломної підготовки в регіоні. Такий акцент сприяв би чіткішому увиразненню причинно-наслідкових зав'язків між загальнодержавними рішеннями та регіональними змінами.

5. У подальших дослідженнях можна було б ширше використати

міждисциплінарний підхід, залучивши елементи історичної педагогіки, соціології освіти та історії управління. Це дозволило б поглибити інтерпретацію матеріалу та розширити аналітичний потенціал роботи.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Марії МАРТИНІВ ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія. Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої вченої ради

Микола МОСКАЛЮК